

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ ЯК ПРОГРЕСИВНА ЗМІНА В ОСВІТІ

Рибальченко Анна Михайлівна

асистент кафедри селекції, насінництва і генетики факультету
агротехнологій та екології Полтавської державної аграрної академії

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2308-7853>

e-mail: stryzhak.am@gmail.com

Інноваційний процес полягає у формуванні й розвитку змісту й організації нового. У цілому під інноваційним процесом розуміється комплексна діяльність по створенню (розробці), освоєнню, використанню й поширенню нововведень.

Педагогічна інновація – нововведення в педагогічну діяльність, зміни в змісті й технології навчання й виховання, що мають метою підвищення їхньої ефективності. Інновації в освіті – процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісного іншого стану [1].

У науковій літературі розрізняють поняття «новації» і «інновації» для виявлення сутності цих понять складемо порівняльну таблицю. Отже, *новація* – це саме засіб (новий метод, методика, технологія, програма), а *інновація* – це цілеспрямована зміна, що вносить у середовище перебування нові стабільні елементи, що викликають перехід системи з одного стану в інший. У розумінні сутності інноваційних процесів в освіті лежить дві найважливіші проблеми педагогіки – проблема вивчення, узагальнення й поширення передового педагогічного досвіду й проблема впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику.

Одні інноваційні процеси насамперед зв'язують із вивченням, узагальненням і поширенням педагогічного досвіду, інші віддають перевагу проблемі розробки й впровадження педагогічних нововведень. Предмет інноватики, зміст і механізми інноваційних процесів повинні лежати в площині об'єднання двох взаємозалежних між собою процесів, розглянутих дотепер поки ізольовано, їхній об'єктивний взаємозв'язок полягає в тому, що процес вивчення, узагальнення й поширення педагогічного досвіду має своєю кінцевою метою впровадження нового, передового в масову практику [2].

Результатом інноваційних процесів повинне бути використання нововведень теоретичної й практичної природи в цілісному педагогічному процесі. Викладач може виступати як автор, розроблювач, дослідник, користувач й пропагандист нових педагогічних технологій, теорій, концепцій. Управління цим процесом забезпечує підготовку до відбору, оцінці й застосуванню у своїй діяльності досвіду колег або, пропонованих наукою нових ідей, методик.

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності припускає включення викладачів у процес створення, освоєння й використання педагогічних нововведень у практиці навчання й виховання, створення у навчальному закладі певного інноваційного середовища. Необхідність в інноваційній спрямованості педагогічної діяльності в сучасних умовах розвитку суспільства, культури й освіти визначається рядом обставин [3].

Таким чином, *педагогічна інновація* – це педагогічне нововведення, цілеспрямована прогресивна зміна, що вносить в освітнє середовище стабільні елементи (нововведення), що поліпшують характеристики окремих частин, компонентів і самої освітньої системи в цілому.

Педагогічні інновації можуть здійснюватися як за рахунок власних ресурсів освітньої системи (інтенсивний шлях розвитку), так і за рахунок залучення додаткових потужностей (інвестицій) – новий засіб, устаткування, технологій, капітальних вкладень (екстенсивний шлях розвитку).

З'єднання інтенсивного й екстенсивного шляхів розвитку педагогічних систем дозволяє здійснювати так називані «інтегровані інновації», які будуються на стику різнопланових, різнорівневих педагогічних підсистем і їхніх компонентів. Педагогічними нововведеннями, інноваціями можуть бути педагогічні ідеї, процеси, засоби, методи, форми, технології, змістовні програми [4].

Педагогічні інновації класифікуються за різними ознаками:

1. По виду діяльності: педагогічні - що забезпечують педагогічний процес; управлінські – що забезпечують інноваційне управління освітніми закладами.
2. По строкам дії – короткочасні і довгострокові.
3. По характеру змін – радикальні, комбіновані, модифіковані.
4. По масштабу змін – локальні (не залежні одна від одної зміни окремих ділянок або компонентів), модульні (взаємодія групи кількох локальних інновацій), системні – повна реконструкція систем як цілого.
5. По масштабу використання - одноособові (здійснюються один раз) і дифузні (повторюються кілька разів).
6. По джерелу виникнення – зовнішні (поза освітньою системою), внутрішні (усередині освітньої системи).
7. По методу здійснення - авторитарні, ліберальні, адміністративні, ініціативні.

Основними напрямками й об'єктами інноваційних перетворень у педагогіці є: розробка концепцій і стратегій розвитку освіти й освітніх закладів; зміна й розробка нових технологій навчання й виховання; удосконалювання управління освітніми закладами й системою освіти в цілому; поліпшення підготовки педагогічних кадрів і підвищення їхньої кваліфікації; проектування нових моделей освітнього процесу; забезпечення психологічної, екологічної безпеки слухачів, розробка технологій навчання що, зберігають здоров'я; забезпечення успішності навчання й виховання, моніторинг освітнього процесу; розробка підручників і навчальних посібників нового покоління.

Інновації можуть здійснюватися на різних рівнях. До вищого рівня ставляться ті інновації, які торкаються всієї педагогічної системи. Прогресивні нововведення виникають на науковій основі й сприяють просуванню практики вперед.

У педагогічній науці виник принципово новий і важливий напрямок – теорія новацій і інноваційних процесів. Реформи в освіті являють собою систему нововведень, спрямованих на корінне перетворення й поліпшення функціонування, розвитку й саморозвитку освітніх закладів і системи управління ними [5].

Інноваційний процес – це багатофункціональний процес створення, освоєння, використання поширення нововведень. Інноваційні процеси в освіті розглядаються в трьох основних аспектах: соціально-економічному, психолого-педагогічному й організаційно-управлінському. Від цих аспектів залежить загальний клімат і умови, у яких інноваційні процеси відбуваються. Наявні умови можуть сприяти, або перешкоджати інноваційному процесу. Інноваційний процес може мати характер як стихійний, так і свідомо керований. Впровадження нововведень – це, насамперед, функція управління штучними й природними процесами змін.

До основних функцій інноваційної діяльності відносять зміни компонентів педагогічного процесу: змісту, цілей, змісту освіти, форм, методів, технологій, засобів навчання, системи управління. Інноваційний процес являє собою сукупність процедур і засобів, за допомогою яких педагогічне відкриття або ідея перетворюються в соціальне, у тому числі, освітнє нововведення. Інноваційні процеси варто відрізняти від локального експерименту або впровадження окремих нововведень. Інноваційна діяльність характеризується системністю, інтегральністю, цілісністю.

У педагогіці розроблені узагальнені алгоритми процесів впровадження результатів наукових досліджень у практику. У них є такі дії, як аналіз практики для пошуку ділянок, що підлягають відновленню або заміні, моделювання

нововведення на основі аналізу досвіду й даних наук, розробка програми експерименту, моніторинг його результатів, впровадження необхідних коректив, підсумковий контроль [6].

При організації інноваційної діяльності варто пам'ятати, що: у педагогіці передається не досвід (технологія), а думка, виведена з досвіду; «чужий» досвід педагог повинен «пропускати через себе» і вибирати свій метод, найбільшою мірою відповідному рівню свого особистісного й професійного розвитку. Інноваційні ідеї повинні бути чіткими, переконливими і адекватними реальним освітнім потребам людини й суспільства, вони повинні бути трансформовані в конкретні цілі, завдання й технології [7]. У педагогічній діяльності важливі не тільки результати, але й способи, засоби, методи їхнього досягнення.

Список використаних джерел:

1. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Курлянд З.Н., Хмелюк Р.І, Семенова А.В. та ін.. За ред. З.Н.Курлянд. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2005. 399 с.
2. Ковальчук Л.О., Ковальчук О.Б. Система освіти зарубіжних країн: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 136 с.
3. Кузьмінський А. Педагогіка вищої школи : Навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 486 с.
4. Максименко А.П. Університетська освіта Франції: становлення і розвиток у XIX – XX століттях: Монографія. К.: Видавничий центр КНЛУ, 2007. 307 с.
5. Сидоренко О.Л. Приватна вища освіта: шляхи України у світовому вимірі. Харків: Основа, 2000. 322 с.
6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 384 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. 351 с.